

Dạy chủ đề Đội ngũ Chiến thuật tại Trung tâm Giáo dục quốc phòng và an ninh thông qua phương pháp dạy học nêu và giải quyết vấn đề

Phan Quốc Thiều*, Đinh Phạm Xuân Quyên**

*Trung tâm Giáo dục Quốc phòng – An ninh, Đại học Quốc gia TP.HCM

**Trường Đại học Mở TP.HCM

Received: 12/11/2024; Accepted: 20/11/2024; Published: 28/11/2024

Abstract: National Defense and Security Training is one of the general education courses in higher education institutions in Vietnam. The course includes four modules; in which, tactical team is a basic training form with practical-oriented output standards in the fourth module. As one of the required course learning outcomes is that trainees must master the theory before being trained in the next practical stages, lecturers need to apply active teaching methods to effectively convey knowledge. This article discusses the effectiveness and limitations of applying the problem-based learning in training tactical team to undergraduate students at the Center for National Defense and Security Training, Ho Chi Minh City National University.

Keywords: Problem-based, instruction, teaching, tactical team, education, national defense, security

1. Đặt vấn đề

Trong bối cảnh thế giới và khu vực ngày càng phức tạp, với những thách thức an ninh phi truyền như khủng bố, tội phạm xuyên quốc gia, xung đột mạng ngày càng gia tăng, việc nâng cao năng lực đội ngũ chiến thuật cho sinh viên trở nên cấp thiết hơn bao giờ hết. Sự phát triển nhanh chóng của công nghệ thông tin và truyền thông đặt ra những yêu cầu mới về năng lực số hóa cho lực lượng quốc phòng, đòi hỏi sinh viên phải được trang bị kiến thức về an ninh mạng, chiến tranh mạng. Bên cạnh đó, việc rèn luyện thể lực, tinh thần đoàn kết, khả năng làm việc nhóm cũng là những yếu tố quan trọng để sinh viên (SV) có thể thích ứng với môi trường làm việc quân sự, góp phần bảo vệ vững chắc chủ quyền quốc gia. Tuy nhiên, thực tế cho thấy nhiều SV còn thiếu những kiến thức cơ bản về quốc phòng an ninh, PPDH chưa thực sự hiệu quả và cơ sở vật chất chưa đáp ứng. Điều này đòi hỏi chúng ta phải có những giải pháp đồng bộ và hiệu quả để nâng cao chất lượng giáo dục quốc phòng an ninh, nhằm đáp ứng yêu cầu của công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong thời kỳ mới.

Việc huấn luyện điều lệnh đội ngũ chiến thuật từng người là một phần quan trọng trong giáo dục quốc phòng an ninh, nhằm rèn luyện cho SV kỹ năng cơ bản, tính kỷ luật và tinh thần đồng đội. Tuy nhiên, việc tìm kiếm một PPDH hiệu quả và phù hợp nhất vẫn còn nhiều tranh cãi và chưa có một giải pháp thống nhất.

Trong bài này, nhóm tác giả trình bày nghiên cứu về mối quan hệ giữa các yếu tố như động cơ và kinh nghiệm học tập trước đó của SV với hiệu quả học tập mà SV có được sau khi được huấn luyện về đội ngũ chiến thuật bằng PPDH nêu và giải quyết vấn đề.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Nội dung huấn luyện đội ngũ chiến thuật

Đội ngũ chiến thuật là hình thức huấn luyện cơ bản, từ cấp chiến sĩ đến tiểu đoàn, làm nền tảng cho các bước huấn luyện chiến thuật tiếp theo. Nó bao gồm huấn luyện thực hành chiến đấu tại thực địa, từ đơn giản đến phức tạp, từ thấp đến cao, kết hợp chặt chẽ giữa kỹ thuật, điều lệnh, thể lực và giáo dục chính trị. Đây là hình thức huấn luyện quan trọng, giúp người học nắm vững kỹ thuật, chiến thuật, rèn luyện phẩm chất, bản lĩnh chiến đấu, sẵn sàng cho các nhiệm vụ thực tế. Trung tâm Giáo dục Quốc phòng và An ninh là cơ sở đào tạo có đầy đủ các yêu cầu về cơ sở vật chất đáp ứng được đặc điểm về địa điểm huấn luyện của nội dung này bao gồm: thực địa với đầy đủ mục tiêu, thiết bị, âm thanh giả định. Vì đối tượng được huấn luyện là SV nên khi đưa vào chương trình, nội dung đã được giản lược lại cho phù hợp; không chi tiết và yêu cầu khắt khe như khi huấn luyện các chiến sĩ trong lực lượng vũ trang nhân dân.

2.2. Tổ chức dạy học nội dung “Từng người trong chiến đấu tiến công”

2.2.1. Công tác chuẩn bị tổ chức

*Tài liệu sử dụng

Công tác chuẩn bị tổ chức dạy học cho nội dung “Tùng người trong chiến đấu tiến công” đòi hỏi việc xây dựng và lựa chọn hệ thống tài liệu phong phú, đáp ứng đầy đủ yêu cầu lý thuyết và thực hành của bài học. Giáo trình Giáo dục Quốc phòng và An ninh (GDQP-AN) tập 2, học phần IV, bài 5 là tài liệu chính, cung cấp nội dung cốt lõi liên quan đến nguyên tắc và yêu cầu chiến thuật cá nhân trong chiến đấu tiến công. Đây là cơ sở lý thuyết nền tảng giúp sinh viên hiểu rõ mục tiêu, ý nghĩa, và phương pháp thực hiện chiến thuật tiến công. Bên cạnh đó, các tài liệu bổ trợ, như sách chuyên sâu về kỹ năng chiến đấu cá nhân, kỹ thuật di chuyển, và sử dụng vũ khí, được bổ sung nhằm mở rộng phạm vi hiểu biết và làm phong phú hơn trải nghiệm học tập của SV. Các bài nghiên cứu khoa học về phương pháp chiến đấu cá nhân cũng được sử dụng để tăng tính cập nhật và thực tiễn cho nội dung giảng dạy.

Để hỗ trợ trực quan cho SV, các phương tiện minh họa như video, hình ảnh động tác chiến thuật cơ bản, và mô phỏng tình huống chiến đấu thực tế được chuẩn bị. Những tài liệu này không chỉ giúp SV hình dung rõ hơn về cách thực hiện các động tác mà còn tăng cường khả năng áp dụng thực tế. Cuối cùng, bảng tiêu chí đánh giá được xây dựng để kiểm tra mức độ nắm vững kiến thức và kỹ năng thực hành của SV sau mỗi giai đoạn học tập. Công cụ này giúp GV đánh giá tiến bộ của SV một cách khách quan và toàn diện.

*Các câu hỏi hướng dẫn sinh viên

Hệ thống câu hỏi được thiết kế nhằm kích thích tư duy, định hướng SV trong quá trình học tập và thực hành nội dung “Tùng người trong chiến đấu tiến công.” Nhóm câu hỏi lý thuyết tập trung vào việc kiểm tra mức độ hiểu biết cơ bản của SV, như: “Chiến thuật tiến công là gì? Những yêu cầu chiến thuật nào cần tuân thủ trong chiến đấu tiến công?” hoặc “Tại sao các yếu tố bí mật, bất ngờ và linh hoạt lại quan trọng trong tiến công?” Đây là những câu hỏi giúp SV nắm chắc khái niệm cơ bản và hiểu rõ vai trò của các yếu tố chiến thuật trong chiến đấu.

Nhóm câu hỏi phát hiện vấn đề hướng đến việc phân tích các tình huống thực tế, yêu cầu SV áp dụng lý thuyết để xử lý. Ví dụ: “Trong trường hợp bạn cần tiếp cận và tiêu diệt một mục tiêu cố định như ụ súng hoặc lô cốt, bạn sẽ chọn cách tiếp cận nào? Những yếu tố nào cần được cân nhắc?” hoặc “Nếu bị địch phát hiện trong quá trình tiếp cận, bạn sẽ xử lý tình huống như thế nào để đảm bảo an toàn và hoàn thành nhiệm vụ?” Các câu hỏi này khuyến khích SV tư duy linh hoạt và đưa ra các giải pháp sáng tạo.

Cuối cùng, nhóm câu hỏi tư duy sáng tạo tập trung vào việc giúp SV phát triển khả năng phân tích và giải quyết các tình huống phức tạp, chẳng hạn: “Nếu địa hình không thuận lợi hoặc thiếu trang bị cần thiết, bạn sẽ đề xuất giải pháp gì để hoàn thành nhiệm vụ?” Những câu hỏi này không chỉ nâng cao tư duy chiến thuật mà còn giúp SV phát triển khả năng ứng phó linh hoạt.

*Thiết kế bài tập

Bài tập cá nhân tập trung vào việc rèn luyện các động tác chiến thuật cơ bản như đi khom, chạy khom, bò, trườn, lăn, lê, giúp SV nâng cao sự linh hoạt và thích nghi với các tình huống chiến đấu. Ngoài ra, SV còn được thực hành cách sử dụng vũ khí trong các tình huống cụ thể, đảm bảo thành thạo kỹ năng sử dụng vũ khí một cách an toàn và hiệu quả.

Bài tập nhóm yêu cầu SV phối hợp với đồng đội để lập kế hoạch tiến công mục tiêu và thực hành phối hợp động tác trong các tình huống giả định. Mỗi nhóm được giao một nhiệm vụ cụ thể, ví dụ như tấn công mục tiêu cố định hoặc xử lý tình huống bất ngờ, qua đó rèn luyện khả năng hợp tác, giao tiếp và lãnh đạo. Các bài tập tình huống mô phỏng đưa SV vào các kịch bản chiến đấu thực tế, yêu cầu họ vận dụng lý thuyết và kỹ năng cá nhân để giải quyết vấn đề. Các tình huống này có thể bao gồm việc tiếp cận và tiêu diệt mục tiêu cố định, xử lý tình huống bị phục kích, hoặc đối phó với các mục tiêu di động.

*Giáo án giảng dạy

Giai đoạn 1: Chuẩn bị (15 phút): GV giới thiệu mục tiêu bài học, tạo động lực học tập và đặt câu hỏi mở đầu tình huống để kích thích tư duy của SV.

Giai đoạn 2: Học lý thuyết (20 phút): GV trình bày các yêu cầu chiến thuật cơ bản, giải thích các kỹ thuật di chuyển cá nhân và trả lời câu hỏi của SV.

Giai đoạn 3: Thực hành (30 phút): SV thực hành các động tác chiến thuật cá nhân và làm việc nhóm trong các tình huống chiến đấu mô phỏng. GV giám sát, hướng dẫn và điều chỉnh động tác cho SV.

Giai đoạn 4: Đánh giá và tổng kết (15 phút): GV tổ chức phần đánh giá kết quả học tập, cung cấp nhận xét và tổng kết các kiến thức đã học. SV tự đánh giá hiệu quả học tập của mình và đồng đội, rút ra bài học kinh nghiệm.

2.2.2. Tổ chức lớp học

a) Giai đoạn tự học/chuẩn bị trước (Pre-class preparation)

Mục tiêu: Giai đoạn này giúp SV chuẩn bị kiến thức nền tảng, làm quen với nội dung bài học và tự đặt câu hỏi trước khi vào lớp. Đây là bước quan trọng để SV chủ động tiếp cận nội dung giảng dạy.

Nội dung: SV đọc trước bài học trong giáo trình cùng các tài liệu bổ trợ về chiến thuật cá nhân trong chiến đấu tiến công. Việc này nhằm tạo cơ sở lý thuyết vững chắc, đồng thời giúp SV xác định các khái niệm và kỹ năng cần được làm rõ.

Hoạt động của SV: Tự học, ghi chú các nội dung quan trọng, chuẩn bị câu hỏi hoặc các vấn đề liên quan để trao đổi với GV và các bạn cùng lớp.
Thời gian: SV dành từ 1 đến 2 giờ tự học trước buổi học chính thức.

b) Giai đoạn học lý thuyết (In-class theoretical learning)

Mục tiêu: Giai đoạn này tập trung cung cấp kiến thức lý thuyết nền tảng cho SV về yêu cầu và kỹ năng chiến thuật cá nhân trong chiến đấu tiến công.
Nội dung: GV trình bày các yêu cầu chiến thuật như bí mật, bất ngờ, linh hoạt, phát hiện sơ hở của địch, và kỹ thuật di chuyển cá nhân. Những kiến thức này là cơ sở để SV hiểu và áp dụng trong thực hành.

Hoạt động của GV: Giảng dạy nội dung lý thuyết một cách chi tiết, minh họa qua các ví dụ thực tế hoặc hình ảnh minh họa, đồng thời giải đáp thắc mắc của SV.

Hoạt động của SV: Tập trung lắng nghe, ghi chép đầy đủ và đặt câu hỏi nếu có thắc mắc hoặc chưa hiểu rõ nội dung.

Thời gian: Khoảng 20 đến 30 phút.

c) Giai đoạn thực hành (Practical training)

Mục tiêu: Giai đoạn thực hành nhằm giúp SV vận dụng lý thuyết đã học vào các tình huống thực tế, phát triển kỹ năng vận động và xử lý vấn đề trong chiến đấu tiến công.

Nội dung: SV thực hiện các bài tập cá nhân và nhóm, bao gồm các động tác chiến thuật cơ bản như đi khom, chạy khom, bò, trườn, tiến lùi, và xử lý các tình huống chiến đấu mô phỏng.

Hoạt động của GV: Thiết kế các tình huống chiến đấu giả định, hướng dẫn SV thực hành các kỹ thuật chiến đấu, đồng thời giám sát, điều chỉnh động tác và hỗ trợ khi cần thiết.

Hoạt động của SV: Thực hành giải quyết các tình huống chiến đấu theo yêu cầu, phối hợp với đồng đội trong bài tập nhóm, và tự điều chỉnh kỹ thuật theo phản hồi của GV.

Thời gian: Khoảng 30 đến 45 phút.

d) Giai đoạn đánh giá và tổng kết (Evaluation and reflection)

Mục tiêu: Giai đoạn này tập trung đánh giá hiệu quả học tập của SV, củng cố kiến thức và rút ra bài học kinh nghiệm từ các hoạt động thực hành.

Nội dung: SV cùng GV phân tích kết quả thực hành, đánh giá mức độ hoàn thành nhiệm vụ và tổng kết lại các kiến thức, kỹ năng đã học.

Hoạt động của GV: Hướng dẫn SV tổng hợp, khái quát hóa kiến thức, nhận xét về ưu điểm và những điểm cần cải thiện, đồng thời đưa ra các gợi ý để nâng cao hiệu quả học tập trong tương lai.

Hoạt động của SV: Tham gia đánh giá kết quả thực hành, phân tích những vấn đề gặp phải, rút ra bài học kinh nghiệm và ghi chú các nội dung cần cải thiện.

Thời gian: Khoảng 10 đến 15 phút.

Tiểu kết: Lớp học được tổ chức thành bốn giai đoạn rõ ràng, mỗi giai đoạn đều có mục tiêu, nội dung và PPDH phù hợp, đảm bảo SV tiếp cận bài học một cách hiệu quả. Giai đoạn tự học giúp SV làm quen với nội dung; giai đoạn học lý thuyết cung cấp kiến thức nền tảng; giai đoạn thực hành giúp phát triển kỹ năng cá nhân và làm việc nhóm; cuối cùng, giai đoạn đánh giá tổng kết giúp củng cố kiến thức và hoàn thiện kỹ năng. Quy trình này không chỉ giúp SV nắm vững lý thuyết mà còn phát triển khả năng ứng phó linh hoạt trong các tình huống chiến đấu thực tế, góp phần nâng cao chất lượng giảng dạy và học tập trong môn Giáo dục Quốc phòng và An ninh.

3. Kết luận

Kết quả thực nghiệm cho thấy rằng việc kết hợp PPDH nêu và giải quyết vấn đề trong giảng dạy nội dung «Tùng người trong chiến đấu tiến công» mang lại hiệu quả rõ rệt trong việc phát triển tư duy, kỹ năng thực hành và thái độ tích cực của SV. Tuy nhiên, để đạt hiệu quả cao hơn, cần chú trọng cải thiện điều kiện học tập, tăng cường thể lực cho SV, ứng dụng các công nghệ hiện đại và phát triển thêm các bài tập mô phỏng đa dạng. Đồng thời, việc liên tục nghiên cứu và cải tiến PPDH là điều cần thiết để đáp ứng nhu cầu học tập ngày càng cao của SV trong lĩnh vực giáo dục quốc phòng và an ninh. Những giải pháp này sẽ góp phần nâng cao chất lượng đào tạo, giúp SV không chỉ học tốt mà còn sẵn sàng ứng phó với những tình huống thực tế, góp phần xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Tài liệu tham khảo

[1] Quách Xuân Đà. “*Những thách thức từ an ninh phi truyền thống và biện pháp phòng, chống*”. Tạp chí Quốc phòng toàn dân. Truy cập: 30/11/2024. Tại:

[2] Trần Ngọc Thanh. “*Đổi mới nội dung giáo dục quốc phòng và an ninh cho học sinh, sinh viên trong xây dựng và bảo vệ tổ quốc*”. Bộ Giáo dục và Đào tạo. Truy cập: 30/11/2024.